

Кушнір Володимир Миколайович,
аспірант кафедри економічної політики та менеджменту
навчально-наукового інституту «Інститут державного управління»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

e-mail: kushnir_volodymyr@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0001-2534-4294>

МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ СПОРТИВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ

Анотація. Представлена робота порушує проблематику механізмів публічного управління у зв'язку з необхідністю вирішення проблем розвитку спортивної інфраструктури в Україні. Зважаючи на вказане, метою дослідження є аналіз явища механізмів публічного управління та його значення для практичного вирішення проблем розвитку спортивної інфраструктури в Україні. У пропонованому матеріалі задля реалізації вказаної мети сформульовано такі завдання: 1) систематизувати наявні підходи до розуміння поняття «спортивна інфраструктура»; 2) окреслити зміст поняття «механізми публічного управління розвитку спортивної інфраструктури».

Показано, що спортивна інфраструктура як явище посідає особливе місце у сфері фізкультури і спорту, втім національне законодавство не містить нормативного визначення відповідного поняття. Враховуючи важливість вказаного поняття для наших подальших досліджень у представленій роботі обґрунтоване авторське визначення поняття «спортивна інфраструктура». Запропонована дефініція загалом корелює з європейськими підходами до вказаного явища, що важливо у контексті євроінтеграційних процесів.

Узагальнене концептуальне нині розуміння публічного управління, а також наявні бачення явища механізму публічного управління. Це стало теоретичною основою визначення поняття «механізми публічного управління розвитком спортивної інфраструктури» як сукупності доступних методів й засобів управління, залучення яких суб'єктами публічного управління створює сприятливі умови для розвитку спортивної інфраструктури як матеріально-технічної бази практичної і ефективної реалізації державної політики у сфері фізичної культури й спорту.

Ключові слова: публічне управління, механізми публічного управління, цифровізація, спорт, спортивна інфраструктура.

Постановка проблеми. Ще до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 р., за оцінками експертів, і проблема цільового використання, і проблема з пошуком інвестицій у спортивну інфраструктуру в Україні були складними і навіть у середньостроковій перспективі не вказували на перелам тенденції. Причина проста: існуюча спортивна інфраструктура

Як цитувати: Кушнір В. М. Механізм публічного управління кризь призму проблеми оновлення спортивної інфраструктури: ідентифікація понятійного апарату. *Актуальні проблеми державного управління*. 2024. № 1 (64). С. 82–96. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-05>

In cites: Kushnir, V.M. (2024). The mechanism of public governance through a prism of sports infrastructure updating: identifying the conceptual apparatus. *Pressing Problems of Public Administration*, 1 (64), 82–96. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-05> [in Ukrainian].

тура як частина соціальної інфраструктури десятиліттями не мала належної уваги з боку держави і часто фінансувалася за залишковим принципом окрім тих об'єктів, які навколо яких можна було б зробити політичний PR, і особливо це стосувалося сільської місцевості. Ще за даними 2020-2021 років, лише біля 15% населення України були залучені до занять фізичною культурою і спортом, і при цьому забезпеченість населення спортивними залами була втричі нижча, а плавальними басейнами – аж у 30 разів нижча, ніж у розвинених країнах світу [11]. Між тим, ситуація стала кратно гіршою після 24 лютого 2022 року. Масштабні й інтенсивні бойові дії (передусім на сході та півдні України), а також систематичні ракетні обстріли по всій території держави, призвели до руйнації багатьох спортивних установ, або «у кращому разі» – до припинення їхньої роботи [28]. Загалом від початку війни пошкоджено чи зруйновано щонайменше 343 об'єкти спорту, 164 – туризму [4, с. 10]. Означена ситуація зі спортивною інфраструктурою, між тим, має загрозливий стратегічний характер: і фізична культура, і масовий спорт, як і освіта на початковому і середньому рівні (тобто школи зі шкільними стадіонами) вже давно визнані засадничими для майбутнього суспільства і держави, оскільки вони сприяють найціннішому з усіх багатств держави – дієздатності населення, що, у свою чергу, збільшує добробут самої країни [14].

З іншого боку, актуальність теми фізичної культури і масового спорту зберігається і в силу того, що відповідні явища напряму пов'язані із задоволенням потреби людини у здоров'ї, здоровому існуванні, що зумовлює й мотивує прагнення зміцнити здоров'я, поліпшити фізичний розвиток й функціональні можливості, а також приємно й корисно проводити дозвілля [8, с. 78]. Так, Конституція України визначила життя і здоров'я людини як найвищу соціальну цінність (ст. 3) й покладає на державу обов'язок дбати про розвиток фізичної культури і спорту (ст. 49) [10].

А вже у сучасний час на розумінні важливості сфери фізкультури і спорту дуже позначилася і російсько-українська війна, що триває з 2014 року. Зокрема, розвинені фізична культура і спортивне виховання визначені Президентом України В. Зеленським як одна з основ безпеки. «...бо це – здоров'я людини, здоров'я нації, міцність українців і українок» [1]. Фактично, у відповідній тезі президента фізична культура і спорт постулюються як засадничі для (1) здоров'я людини і нації, (2) здатності реагувати на поточні й майбутні виклики (зокрема, воєнні), з чого походить необхідність особливої уваги держави до цих явищ або, іншими словами, їхнє залучення у сферу публічного управління. При цьому, серед іншого, спеціальної уваги потребують механізми публічного управління розвитком спортивної інфраструктури.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Означена постановка питання привертає увагу до об'єктів наукового дослідження до таких явищ: спортивна інфраструктура і механізму публічного управління нею (у широкому сенсі).

Відзначимо, що тема спортивної інфраструктури як правило порушується у зв'язку з розглядом проблематики й різних аспектів сфери фізкультури і спорту. Прикладом цього можуть бути дослідження таких дослідників, якот Т. Мальцева, В. Любієва і О. Чала (аналізують стан матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту у контексті перспектив його оновлення [12]); Ю. Наумко і Т. Самойленко (обґрунтовують розвиток спор-

тивної інфраструктури як дієвий інструмент впровадження соціальної політики [14]); О. Шевчук (порушено тему модернізації державного регулювання у сфері фізичної культури й спорту [23]); Є. Імас, Д. Ратніков, О. Андреева (аргументували ідею пріоритетності для державної політики у сфері фізичної культури та спорту розвитку спортивної інфраструктури територіальних громад [5]); І. Хожило (порушувала питання розвитку спортивної інфраструктури у зв'язку з обґрунтуванням застосування програмно-цільового підходу до розвитку фізичної культури і спорту в Україні під час воєнного стану [22]). У цих та інших працях явище спортивної інфраструктури хоч і згадується, але практично не отримує якогось чіткого понятійного визначення. Прикметно, що у чинному Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [18] відповідного визначення також не наведено, що, вочевидь, ускладнює теоретичне осмислення теорії і практики механізмів публічного управління розвитком спортивної інфраструктури.

Водночас, чіткого дефінітивного оформлення потребує і власне поняття «механізми публічного управління». Тут відзначимо, що минуле десятиліття позначилося певною дискусією щодо змістовного наповнення понять «механізми публічного управління» і «механізми державного управління», «публічне управління» і «державне управління». Цьому присвячена ціла низка досліджень, серед яких виокремимо аналіз М. Ткач щодо проблеми визначення поняття державного управління [21]; систематизацію теоретичних підходів до визначення сутності складових дефініцій публічного управління, що його здійснили українські учені [13]; розвідку щодо сутності й співвідношення ключових категорій публічного управління, яку представила І. Кононенко [9]; міркування Ю. Кальниша щодо перспектив уніфікації категоріального апарату науки «державне управління» [7] та ін.

Квінтесенцією відповідних досліджень можна вважати: 1) думку про пов'язаність понять «публічне управління» і «державне управління», перше з яких відповідає європейській традиції усвідомлення діяльності публічної влади у сферах, де, насамперед треба, забезпечити публічні інтереси; 2) загальне розуміння феномену публічного управління полягає його трактуванні як діяльності публічної влади (зокрема у формі органів державної влади і місцевого самоврядування), яка передбачає застосування системи засобів і методів, за допомогою яких ці органи здійснюють владний вплив на певну сферу (і її суб'єктів) з метою забезпечення певних публічних інтересів. Як відомо, вища ефективність публічного управління передбачає застосування покращеної системи механізмів, що забезпечують комплексний й цілеспрямований характер владних впливів. Для нашого дослідження відповідні теоретичні положення мають засадничий характер, адже ґрунтуючись на них маємо можливість скласти уявлення про застосування механізмів публічного управління у контексті вирішення проблем розвитку спортивної інфраструктури в Україні.

Метою статті є уточнення теоретичної сутності механізму публічного управління розвитком постраждалої спортивної інфраструктури в сучасній Україні. Зважаючи на означене у межах представленого дослідження вирішуються такі два завдання: 1) систематизація існуючих наукових думок про поняття «спортивна інфраструктура»; 2) окреслення змісту поняття «механізм публічного управління розвитку спортивної інфраструктури» в Україні.

Методологічна основа пропонованого дослідження зумовлена його теоретичним характером, що визначило необхідність залучення загально-теоре-

тичних і аналітичних методів дослідження наукових матеріалів й нормативно-правових актів за темою дослідження. Зокрема, це:

– монографічний метод шляхом огляду літератури. цей метод передбачає аналіз існуючих наукових публікацій, щоб уточнити теоретичну сутність механізму публічного управління розвитком спортивної інфраструктури в Україні та систематизувати існуючі наукові думки про поняття «спортивна інфраструктура»;

– аналіз нормативно-правових актів: цей метод передбачає вивчення законодавства України, що регулює розвиток спортивної інфраструктури та публічне управління в цій сфері;

– методи аналізу і синтезу, метод індукції – для концептуалізації оптимальної логіки застосування механізму публічного управління в умовах цифрових реалій і інструментів.

Логіка викладу матеріалу в статті базується на послідовному розгляді ключових понять. Спочатку автор аналізує поняття «спортивна інфраструктура», систематизуючи наявні підходи до його розуміння. На основі цього аналізу вони пропонують власне визначення цього поняття. Далі розглядається концепт «публічного управління» та його механізму. З урахуванням обох понять автор формулюють визначення «механізму публічного управління розвитком спортивної інфраструктури».

Виклад основного матеріалу. Чинний Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [18] надає визначення (1) спорту, як діяльності суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, що спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та інших підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них, а також (2) фізичної культури, як діяльності суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, що спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя [18]. Наголосимо, що наведені визначення чітко вказують на те, що фізкультура і спорт орієнтовані на гармонійний розвиток людини (з наголосом на фізичний розвиток).

Держава, відповідно до Конституції України, зобов'язана дбати про розвиток фізичної культури і спорту (стаття. 49), що визначає зміст її політики в означеній сфері. Зокрема, «Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року», що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089, до пріоритети державної політики, серед іншого, відносить: 1) сприяння популяризації та поширенню здорового способу життя, організації змістовного дозвілля; 2) забезпечення рівних прав і можливостей до занять фізичною культурою і спортом усіх категорій населення України; 3) стимулювання створення спортивної інфраструктури [17]. Відповідний підхід у своїй основі має обґрунтовані наукові положення відповідно до яких, по-перше, «спортивна інфраструктура й фізична активність населення України перебувають у прямо пропорційній залежності», а по-друге, «сучасний рівень підготовки спортсменів більшою мірою залежить від стану інфраструктури фізичної культури й спорту, без якої неможлива нормальна підготовка як професійних спортсменів, так і спортсменів-аматорів» [14, с. 525].

Між тим, парадоксально, але, як відзначалося у попередньому викладі, у чинному Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [18] відсутнє визначення поняття «спортивна інфраструктура», хоча воно має широке практичне

застосування. Зокрема, про нагальність розвитку спортивної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів задля підготовки національних збірних команд наголошувалося у «Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки», що була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 р. №1594. Про розбудову спортивної інфраструктури, у тому числі шляхом будівництва та модернізації спортивних споруд мовиться у чинній постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року» від 1 березня 2017 р. № 115. Зрештою, активно використовується поняття у згаданій «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року».

За відсутності законодавчого визначення поняття «спортивна інфраструктура» його бачення на урядовому рівні можемо виявити у Постанові Кабміну «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для провадження діяльності, пов'язаної із спортивною інфраструктурою» від 13.02.2024 р., відповідно до якої «спортивна інфраструктура (далі – інфраструктура) – єдиний майновий комплекс закладу фізичної культури і спорту чи його частини; будівлі, спортивні споруди, що використовуються для провадження діяльності у сфері фізичної культури і спорту, їх комплекси та частини» [16]. Наголосимо, що відповідне розуміння спортивної інфраструктури корелює з наявними науковими трактуваннями цього явища або практичного застосування відповідного терміну [5; 14; 23].

Варто наголосити, що у європейській практиці поняття «спортивна інфраструктура» має аналогічне змістовне навантаження. Підтвердженням цьому зокрема є зафіксоване у Європейській спортивній хартії [32] розуміння спортивної інфраструктури як системи об'єктів різної форми власності, що створюють можливості занять фізкультурою і спортом на свіжому повітрі або у приміщенні. Привертає також увагу трактування наведене у «Висновках Ради та представників урядів держав-членів ЄС, які зустрічаються в рамках Ради, щодо стійкої та доступної спортивної інфраструктури». Відповідно до цього трактування спортивна інфраструктура є місцем для занять спортом і фізичної активності [26]. У висновках Європейської спортивної громадської організації щодо доступності спортивної інфраструктури вона також розуміється як системи об'єктів для занять фізкультурою і спортом, як, до того ж, відіграють «роль соціального якоря в громадах і збільшують соціальний капітал» [24].

Взявши до уваги окреслені підходи до розуміння поняття «спортивна інфраструктура» з національної практики і зважаючи на європейський досвід у подальших наших дослідженнях трактуватимемо вказане поняття у такий спосіб: спортивна інфраструктура – це система об'єктів (закладів фізичної культури і спорту, будівель, спортивних споруд і спортивних майданчиків тощо), що використовуються для провадження діяльності у сфері фізичної культури і спорту, а також є матеріально-технічною базою практичної реалізації державної політики у сфері фізичної культури й спорту. З наведеного визначення походить, необхідність особливої уваги до розвитку спортивної інфраструктури, поліпшення й модернізації наявних спортивних об'єктів.

Показово, що наша дослідницька позиція узгоджується з підходами, що закладені у «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року». Одним з п'яти напрямів державної політики у сфері фізичної

культури і спорту ця Стратегія визначає розвиток спортивної інфраструктури. При цьому серед стратегічних цілей реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, яких планується досягнути в результаті реалізації цієї Стратегії урядом визначено «доступність для кожної людини, зокрема осіб з інвалідністю, розгалуженої мережі спортивної інфраструктури світового рівня» [17]. Очевидно, що реалізація вказаної мети як і «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» передбачає залучення дієвих механізмів публічного управління. Отож зосередимо нашу дослідницьку увагу саме на них.

Вище, у вступній частині цієї статті відзначалося, що загальне розуміння феномену публічного управління полягає його трактуванні як діяльності публічної влади, що передбачає застосування системи засобів і методів, за допомогою яких ці органи здійснюють владний вплив на певну сферу (і її суб'єктів) з метою забезпечення певних публічних інтересів. Важливо наголосити, що поняття «публічне управління» сьогодні знаходиться у центрі наукової уваги, адже йому відведена основна роль у процесі реформування державної влади [13, с. 264], що цілком обґрунтовано, якщо взяти до уваги класичне визначення публічного управління як пошуку «у найкращій спосіб використання ресурсів задля досягнення завдань державної політики» [30]. Важливим моментом є те, що суб'єктами публічного управління є органи державного управління, органи місцевого самоврядування, представники приватного сектору та інститутів громадянського суспільства. Усі вони у межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків здійснюють формування та реалізацію управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць [20, с. 144].

Тепер звернемося до поняття і навіть категорії «механізм публічного управління». Його теоретичне обґрунтування і аналіз розпочався ще з початку 2000-х рр. в Україні з виокремленням наукової спеціальності «25.00.02 – механізми державного управління». Було підготовлено сотні кандидатських і докторських дисертацій в Україні, і кожна з них містила авторську спробу дослідити і визначити на свій лад цей термін. Як базове визначення ми беремо фундаментальне, найбільш ємке і влучне, на наш погляд, визначення категорії «механізм» харків'янки Г. Одінцової (1999 рік) як «механізм як спосіб і засіб вирішення протиріччя» і з ним далі будемо працювати. Тим не менш, існують різні підходи до визначення поняття «механізм публічного управління»:

1) Інституційний підхід: згідно з цим підходом, механізм публічного управління розглядається як система державних і владних інститутів, які забезпечують реалізацію державної політики в певній сфері.

2) Функціональний підхід: механізм публічного управління розглядається як система функцій, які виконують державні органи та посадові особи у сфері публічного управління.

3) Процесуальний підхід: механізм публічного управління розглядається як система процесів, які забезпечують взаємодію державних органів та посадових осіб з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами у сфері публічного управління.

4) Системний підхід: механізм публічного управління розглядається як складова частина системи державного управління, яка забезпечує реалізацію державної політики в певній сфері.

В Україні переважно використовуються інституційний та функціональний підходи [3; 27] до визначення поняття «механізм публічного управління». Однак ці підходи недостатньо враховують роль громадськості та інших зацікавлених сторін у сфері публічного управління, а також не забезпечують ефективної взаємодії між державними органами та посадовими особами у сфері публічного управління. Тому, для подолання цих недоліків, в Україні все більше уваги приділяється процесуальному та системному підходам до визначення поняття «механізм публічного управління».

Дійсно ж, в Україні існує певна конкуренція підходів щодо визначення сутності «механізм публічного управління». Зокрема, це стосується інституційного та функціонального підходів, які традиційно домінували в українській науці та практиці публічного управління. Однак, в останні 2-4 роки все частіше робиться акцент на процесуальному та системному підходах до визначення поняття «механізм публічного управління». Це пов'язано з тим, що ці підходи краще враховують роль громадськості та інших зацікавлених сторін у сфері публічного управління, а також забезпечують ефективну взаємодію між державними органами та посадовими особами у сфері публічного управління. Аргументи на користь процесуального та системного підходів включають:

- необхідність забезпечення прозорості та відповідальності державних органів та посадових осіб у сфері публічного управління;
- необхідність забезпечення ефективної взаємодії між державними органами та посадовими особами у сфері публічного управління;
- необхідність врахування ролі громадськості та інших зацікавлених сторін у сфері публічного управління;
- необхідність забезпечення гнучкості та адаптивності механізмів публічного управління до змін у суспільстві та економіці.

Разом це значить, що для сучасної науки та практики публічного управління можна зробити такі узагальнені висновки:

- необхідність акцентування на процесуальних та системних підходів до визначення поняття «механізм публічного управління» в українській науці та практиці публічного управління;
- аргументами на користь цих підходів є потреба відходу від надмірної ієрархії та бюрократизації [29], залучення громадянського суспільства, бізнесу, забезпечення прозорості та підзвітності в публічному управлінні;
- акцентування для практиків на впровадженні механізмів партнерства, координації, комунікації, поглиблений і терміновий розвиток цифрових механізмів і інструментів для гнучкого реагування в умовах війни і після її завершення.

Отже, можемо констатувати, що в Україні утвердилося бачення явища механізму публічного управління як системи, що забезпечує практичну реалізацію функції публічного управління. Вказана система визначається цілями й завданнями публічного управління у конкретній сфері (наприклад у сфері фізичної культури й спорту) й характеризується певною структурою, методами, важелями, інструментами впливу на об'єкт управління за допомогою відповідного правового та інформаційного забезпечення [15]. При цьому вважається, що європейський вимір механізмів публічного управління, проявляється в тому, що основними складниками таких механізмів є певні суб'єкти публічного управління, яким притаманні такі ознаки, як-от: «збереження самостійності і незалежності (стосунки непідпорядкування) в процесі функціонування

публічного управління; налагодження між ними як вертикальних, так і горизонтальних зв'язків; важливість для їх належного функціонування розвинутої координації та комунікації; зростаюча роль лідерства і партнерства; вироблення і застосування спільних стандартів та процедур» [6, с. 116]. Для розуміння специфіки механізмів публічного управління також варто звернути увагу на позицію, що «механізми мають бути досить гнучкими, урахувувати можливість виникнення значного спектру проблемних ситуацій, які вони мають врегульовувати, щоб не виникало потреби постійно змінювати їх залежно від ступеня розвитку суперечностей між різними органами державного управління та місцевого самоврядування» [2, с. 897].

Взявши до уваги вище означене, можемо визначити поняття «механізм публічного управління розвитком спортивної інфраструктури» як сукупність доступних методів й засобів управління, залучення яких суб'єктами публічного управління створює сприятливі умови для розвитку спортивної інфраструктури як матеріально-технічної бази практичної і ефективної реалізації державної політики у сфері фізичної культури й спорту.

Як бачимо, це визначення є достатньо широким і охоплює різні аспекти цього явища. Розглянемо його детальніше по основних елементах:

1) Суб'єктами управління виступають органи державної влади, органи місцевого самоврядування, представники приватного сектору та інституції громадянського суспільства. Тобто це широкий перелік стейкхолдерів.

2) Об'єктом управління є спортивна інфраструктура, визначена як «матеріально-технічна база практичної і ефективної реалізації державної політики у сфері фізичної культури й спорту». У сучасній та післявоєнній Україні особливу роль відіграватимуть органи центральної та місцевої влади, які мають координувати зусилля щодо відбудови та модернізації пошкодженої інфраструктури. Водночас, важливим є залучення приватного капіталу та громадських ініціатив.

3) Головні цільові функції цього механізму:

– Створення сприятливих умов для розвитку спортивної інфраструктури відповідно до сучасних потреб та стандартів.

– Ефективне акумулювання та розподіл ресурсів (фінансових, матеріальних, людських) для відбудови/оновлення об'єктів.

– Забезпечення прозорості, підзвітності та захисту прав усіх учасників інфраструктурних проєктів.

Завдяки цифровізації та токенизації прав і активів, цей механізм матиме такі унікальні можливості:

– залучення інвестицій через випуск токенизованих активів під спортивні об'єкти;

– застосування цифрових контрактів для забезпечення прозорості фінансових операцій;

– розвиток цифрових краудфандингових платформ для збору коштів від населення/спонсорів;

– використання децентралізованих фінансових протоколів для управління інвестиційними потоками.

4) Оптимальні методи управління:

– програмно-цільовий метод (державні цільові програми розвитку інфраструктури);

– державно-приватне партнерство (державна + бізнес);

- муніципально-приватне партнерство (місцева влада + бізнес);
- громадські ініціативи, краудфандинг (громадський сектор);
- цифрові платформи залучення інвестицій (усі актори);
- контрактно-договірний механізм на базі цифрових контрактів (усі актори);
- своєрідні децентралізовані автономні організації (DAO) для спільного управління інфраструктурними проєктами. Такі організації є вже традиційною частиною цифрових екосистем блокчейні з багатьма сервісами усередині;
- методи стратегічного планування (переважно держава).

Держава відіграватиме провідну роль у програмно-цільовому методі, державно-приватному партнерстві та стратегічному плануванні. Приватний сектор буде задіяний через державно-приватне та муніципально-приватне партнерство, випуск токенизованих активів, маркетинг та просування, управління інноваціями. Громадський сектор реалізовуватиметься через громадські ініціативи, спільне планування, моніторинг та оцінка, маркетинг, краудфандингові платформи і DAO у комплексних (не обов'язково це будуть великі) великих децентралізованих екосистемах, напр., «Система Bitbon» [1] українського походження. Ключовими перевагами такої децентралізованої екосистеми є прозорість, широке залучення різних груп стейкхолдерів, підзвітність через смарт-контракти, здатність акумулювати інвестиції через краудфандинг та токенизовані активи на базі «Системи Bitbon». Держава виступає координатором і гарантом дотримання публічних інтересів.

Сучасні цифрові технології (особливо це блокчейн, штучний інтелект і великі дані) і вже наявні і відомі рішення на їх основі дозволяють більш упевнено спроектувати оптимальні напрями дії визначеного вище механізму. Так, напр., логіка дії оптимального механізму може бути представлена наступним чином:

1) Стратегічне планування - На цьому етапі держава, за участі експертів, громадськості та інших стейкхолдерів, розробляє стратегічний план розвитку спортивної інфраструктури на середньо- та довгострокову перспективу. Цифрові інструменти (онлайн-платформи, краудсорсинг ідей) дозволяють забезпечити широке залучення громадян.

2) Формування децентралізованих екосистем: на базі технології блокчейн і середовищі, напр., «Системи Bitbon» українського походження, створюються децентралізовані автономні організації (DAO) для окремих інфраструктурних проєктів, напр., постраждалого стадіону. DAO технологічно об'єднують державних, приватних та громадських учасників на основі смарт-контрактів, а мінімально достатня правова основа для цього вже існує.

3) Залучення інвестицій: ініціатори інвестпроєкту або приватні/спільні DAO випускають токенизовані активи, забезпечені правами на майбутні спортивні об'єкти або доходи від них (напр., оренда або внесок у розвиток особистісного капіталу дитини, яка займається спортом на цьому стадіоні). Токени розміщуються на закритих або відкритих цифрових платформах, залучаючи інвестиції від широкого кола інвесторів, включно з громадянами через краудфандинг.

4) Будівництво та управління. Залучені кошти спрямовуються на будівництво/модернізацію об'єктів спортивної інфраструктури згідно із за-

¹ Bitbon System : Social Network of Economic Relations / Simcord. URL: <https://www.bitbon.space/en>

твердженням планом. Процеси алгоритмічно (як мінімум - напіваавтоматично) управляються проєктним DAO, забезпечуючи прозорість усіх операцій в режимі реального часу. Ця вимога є дуже важливою для іноземних інвесторів, які не дуже довіряють українським колегам і чиновникам через корупційні ризики.

5) Моніторинг та оцінка: за допомогою цифрових сенсорів та аналітичних платформ постійно відбувається моніторинг стану об'єктів, відвідуваності, економічних показників. Громадськість долучається до процесів моніторингу, оцінки впливу проєктів.

6) Адаптація та вдосконалення: на підставі результатів моніторингу та оцінки, учасники проєктного DAO коригують стратегії управління об'єктами, умови смарт-контрактів, плануючи подальші інвестиції для підвищення якості інфраструктури.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок. Актуальність забезпечення ефективної державної політики у сфері фізкультури і спорту спонукала нас звернутися до теми механізмів публічного управління розвитком спортивної інфраструктури. Виходячи з мети і завдань представленого дослідження вважаємо за необхідне наголосити на таких положеннях, що є результатами нашої роботи:

1. Нині національне законодавство України поки що не містить нормативного визначення поняття «спортивна інфраструктура» попри те, що відповідне явище посідає особливе місце у сфері фізкультури і спорту. Зважаючи на вказане і враховуючи важливість цього поняття для наших подальших досліджень, у представленій статті обґрунтоване визначення поняття «спортивна інфраструктура» як «система об'єктів (закладів фізичної культури і спорту, будівель, спортивних споруд і спортивних майданчиків тощо), що використовуються для провадження діяльності у сфері фізичної культури і спорту, а також є матеріально-технічною базою практичної реалізації державної політики у сфері фізичної культури й спорту».

2. Як наслідок і після належного обґрунтування у зв'язці з механізмами і цифровими рішеннями, це може слугувати основою для формування відповідної термінологічної бази та проєктів нормативно-правових актів, і, відповідно, це створить передумови для ефективнішого державного управління та регулювання розвитку спортивної інфраструктури в країні. Уніфіковане визначення сприятиме розробці дієвих механізмів модернізації матеріально-технічної бази галузі фізичної культури і спорту відповідно до сучасних вимог та міжнародних стандартів.

3. Взнявши до уваги (1) концептуальне нині розуміння публічного управління як діяльності публічної влади з метою забезпечення певних публічних інтересів, а також (2) бачення «механізму публічного управління» саме як «системи» (з урахуванням мінімальних 8 властивостей класичної системи), що забезпечує практичну реалізацію функції публічного управління, у роботі обстоюється позиція, що поняття «механізм публічного управління розвитком спортивної інфраструктури» доречно визначити як сукупність доступних методів й засобів управління, залучення яких суб'єктами публічного управління створює сприятливі умови для розвитку спортивної інфраструктури.

4. Механізм публічного управління розвитком спортивної інфраструктури є складною системою, яка потребує залучення різних суб'єктів, інструментів і підходів для досягнення своїх цілей. Оптимальна концептуалізація

механізму передбачає використання сучасних цифрових інструментів і зростаючу роль громадського сектору шляхом реалізації громадських ініціатив, спільного планування, моніторингу та оцінки, маркетингу, краудфандингових платформ і організаційних можливостей комплексних децентралізованих екосистем, які щодня покращуються. Це дозволить створити дійсно прозорі, ефективні та інклюзивні умови для розвитку спортивної інфраструктури в Україні після війни.

5. Перспективи подальших досліджень варто бачити у:

– розробка конкретних механізмів та інструментів публічного управління для ефективної модернізації та розвитку спортивної інфраструктури в Україні з урахуванням обґрунтованого визначення поняття «спортивна інфраструктура» та з використанням цифрових рішень на основі технології блокчейн і застосуванням забезпечених токенизованих активів;

– проведенні порівняльного аналізу міжнародного досвіду щодо застосування механізмів публічного управління розвитком спортивної інфраструктури та можливості адаптації успішних практик до українських реалій;

– дослідження потенційних моделей державно-приватного партнерства або залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази галузі фізичної культури та спорту післявоєнній Україні. Йдеться про випуск токенизованих активів для залучення позабюджетних інвестицій у спортивну інфраструктуру (будівництво стадіонів, спортзалів, басейнів тощо), створення цифрових краудфандингових платформ для збору коштів від населення, спонсорів, меценатів на розвиток локальних спортивних об'єктів, випуск муніципальних облігацій для розвитку інфраструктури на блокчейн-платформах, застосування цифрових контрактів і децентралізованих фінансових протоколів для захисту прав інвесторів і, нарешті, розвиток ринку цифрових активів для залучення інвестицій у спортивну інфраструктуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виступ Президента України у Верховній Раді України до Дня Конституції України. Верховна Рада України. 28 червня 2023. URL: <http://sur.li/uaok> (дата звернення: 15.03.2024).
2. Громоздова Л. В., Маляревський В. М., Маркіна М. І., Рвач А. М. Теоретичні основи поняття «механізм публічного управління». Modern research in world science. Proceedings of the 4th Internl scientific & practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2022. С. 894–898.
3. Дунаєв І. В. Публічна регіональна економічна політика в Україні: формування механізмів модернізації. Харків: “Магістр”, 2017. 296 с.
4. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року / КШЕ. Київ: Київська школа економіки, 2024. 38 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf (дата звернення: 15.03.2024)
5. Імас Є., Ратніков Д., Андреева О. Розвиток спортивної інфраструктури як чинник залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022. № 4. С. 27–30.
6. Ісаєнко І. А. Європейські підходи до функціонування механізмів публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 5. С. 114–117.
7. Кальниш Ю. Г. Особливості формування об'єктно-предметної сфери науки державного управління в Україні. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2019. № 3(5). С. 132–151.
8. Компанієць Ю. А. Філософія фізичної культури чи фізична культура філософії? *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. № 7. С. 77–81.
9. Кононенко І. А. Сутність, співвідношення, взаємозв'язок ключових категорій публічного управління. *Право і державне управління*. 2019. № 4. С. 299–305.

10. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями). Законодавство України. URL : <http://surl.li/uaokq> (дата звернення: 15.03.2024).
11. Курилко М. Ф. Проблеми розвитку спортивної інфраструктури України. *Харківський національний автомобільно-дорожній університет*. 2020. С. 236–238. URL: <http://surl.li/uaojv> (дата звернення: 15.03.2024).
12. Мальцева Т. М., Любієва В. А., Чала О. І. Поточний стан матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту в Україні та його перспективи змін. *Health, sport, rehabilitation*. 2017. № 3(2). С. 44–49.
13. Михайловська О. В., Філіпова Н. В., Ладонько Л. С., Ткаленко Н. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності складових дефініцій публічного управління та адміністрування. *Університетські наукові записки*. 2016. № 2. С. 241–253.
14. Науко Ю. С., Самойленко Т. Г. Розвиток спортивної інфраструктури як дієвий інструмент впровадження соціальної політики в регіоні. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 37. С. 523–529.
15. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Публічне управління»: навч. посібник. / О. Ю. Оболенський, С. О. Борисевич, С. М. Коник. Київ : НАДУ, 2018. 76 с.
16. Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для провадження діяльності, пов'язаної із спортивною інфраструктурою : Постанова Кабінет Міністрів України від 13 лютого 2024 р. № 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 02.03.2024).
17. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року : Постанова КМУ від 4 листопада 2020 р. № 1089. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.03.2024).
18. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII (зі змінами і доповненнями). Законодавство України. URL: <http://surl.li/uaolv> (дата звернення: 15.03.2024).
19. Публічне управління : термінологічний словник. / Уклад.: В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.
20. Ткач М. П. Проблеми визначення поняття державного управління. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2012. № 1 (6). С. 59–63.
21. Хожило І. І. Програмно-цільовий підхід у розвитку фізичної культури і спорту в Україні в період воєнного стану. *Державне будівництво*. 2023. № 1 (33). С. 174–186.
22. Шевчук О. Р. Модернізація державного регулювання у сфері фізичної культури й спорту. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2019. Вип. 1 (10). С. 233–240.
23. Accessibility of sport infrastructures: the Council Conclusions and ENGSO's White Paper. *The European Sports NGO*. 2022. URL: <http://surl.li/uaqpa> (дата звернення: 16.03.2024).
24. Bitbon System : Social Network of Economic Relations / Simcord. URL: <https://www.bitbon.space/en>
25. Conclusions of the Council and the representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on sustainable and accessible sports infrastructure (2022/C 494/01). *Official Journal of the European Union*. 28.12.2022. URL: <http://surl.li/uaqoj> (дата звернення: 08.03.2024).
26. Dunayev I. Moving Regional economic policy modernization ahead: systems basis for organizational and deblocking mechanisms in present-day Ukraine. *Regional Science Inquiry*. 2017. Vol. IX. n.1. P. 21–39. URL: <https://ideas.repec.org/a/hrs/journal/vixy2017i1p21-39.html>
27. Dunayev I., Kuchma M., Byelova L., Jatkiewicz P., Bilichenko O., Poberezhets H. (2024) Wartime destruction: regional assessment of damage to Ukraine's infrastructure, *International Journal of Environmental Studies*. 2024. DOI: 10.1080/00207233.2024.2314862 URL: <http://surl.li/uaqon>
28. Houlihan B. Challenges to globalisation and the impact on the values underpinning international sport agreements. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2022. № 14 (4). С. 607–620. DOI: <https://doi.org/10.1080/19406940.2022.2100807>
29. Keeling D. Management in Government. London : Allen & Unwin, 1972. 210 p. DOI: 10.4324/9780203701690
30. Rafoss K., Troelsen J. Sports facilities for all? The financing, distribution and use of sports facilities in Scandinavian countries. *Sport in Society*. 2010. № 13 (4). С. 643–656. DOI: <https://doi.org/10.1080/17430431003616399>
31. Recommendation CM/Rec(2021)5 of the Committee of Ministers to member States on the

Revised European Sports Charter (Adopted by the Committee of Ministers on 13 October 2021 at the 1414th meeting of the Ministers' Deputies). URL: <http://surl.li/uaqot> (дата звернення: 08.03.2024).

32. Shilbury D. Considering Future Sport Delivery Systems. *Sport Management Review*. 2000. № 3 (2). С. 199–221. DOI: [https://doi.org/10.1016/S1441-3523\(00\)70086-6](https://doi.org/10.1016/S1441-3523(00)70086-6)

33. Thibaut E., Van Poppel M., Scheerder J. (2022). Just keep on swimming: the policy effectiveness of building swimming pools. *European Journal for Sport and Society*. 2022. №19 (1). С. 18–36. DOI: <https://doi.org/10.1080/16138171.2021.1878434>

Стаття надійшла до редакції 29.03.2024 р.

Стаття рекомендована до друку 09.05.2024 р.

Kushnir V. M.,

Postgraduate student of the Department of Economic Policy and Management,
Education and Research Institute of Public Administration, V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine

e-mail: kushnir_volodymyr@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0001-2534-4294>

THE MECHANISM OF PUBLIC GOVERNANCE THROUGH A PRISM OF SPORTS INFRASTRUCTURE UPDATING: IDENTIFYING THE CONCEPTUAL APPARATUS

Abstract. The presented work deals with the issue of the public governance mechanisms in connection with the need to solve the problems of the development of sports infrastructure in Ukraine. Taking into account the above mentioned, we can note that the purpose of the study is to analyze the phenomenon of public management mechanisms and its significance for practical solutions to the problems of the sports infrastructure development in Ukraine. The following tasks are formulated in the proposed material for the realization of the specified purpose: 1) to systematize the existing approaches to understanding the concept of “sports infrastructure”; 2) outline the meaning of the concept of “the public management mechanisms of the sports infrastructure development”.

The presented work shows that sports infrastructure as a phenomenon occupies a special place in the field of physical education and sports; however, the national legislation does not contain a normative definition of the relevant concept. Given the importance of this concept for our further research, the author's definition of the concept of the “sports infrastructure” is substantiated in the presented work. The proposed definition generally correlates with European approaches to this phenomenon, which is important in the context of European integration processes.

The author summarized the current conceptual understanding of public management, as well as existing visions of the phenomenon of the mechanism of public administration. This became the theoretical basis for determination of the concept of the “public management mechanisms of the sports infrastructure development” as a set of available methods and means of management, the involvement of which by subjects of public management creates favorable conditions for the development of sports infrastructure as a material and technical basis for the practical and effective implementation of state policy in the field of physical culture and sports.

Keywords: *public governance, mechanisms of public administration, digitalization, sports, sports infrastructure.*

REFERENCES

1. President of Ukraine's speech at the Verkhovna Rada of Ukraine on the Constitution Day of Ukraine. (2023). Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://surl.li/uaokx> on May 15, 2024 [in Ukrainian].
2. Gromozdova, L.V., Malyarevsky, V.M., Markina, M.I., & Rvach, A.M. (2022). Theoretical foundations of the concept of “mechanism of public administration”. Modern research in world science. Proceedings of the 4th Internl scientific & practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. P. 894–898 [in Ukrainian].
3. Dunayev, I.V. (2017). Public regional economic policy in Ukraine: formation of modernization mechanisms. Kharkiv: Magistr. 296 p. [in Ukrainian]
4. Report on direct damages to infrastructure from destruction as a result of military aggression by Russia against Ukraine as of the beginning of 2024 / KSE. (2024). Kyiv: Kyiv School of

- Economics. 38 p. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf on May 15, 2024 [in Ukrainian].
5. Imas, Ye., Ratnikov, D., & Andreyeva, O. (2022). Development of sports infrastructure as a factor in attracting different population groups to health-improving recreational physical activity. *Theory and methodology of physical education and sport*, 4, 27–30 [in Ukrainian].
6. Isaenko, I.A. (2012). European approaches to the functioning of public administration mechanisms. *Investments: practice and experience*, 5, 114–117 [in Ukrainian].
7. Kalnish, Yu.G. (2019). Features of the formation of the object-subject sphere of the science of state administration in Ukraine. *Expert: paradigms of legal sciences and state administration*, 3(5), 132–151 [in Ukrainian].
8. Kompaniyets, Yu.A. (2009). Philosophy of physical culture or physical culture of philosophy? *Pedagogy, psychology and medico-biological problems of physical education and sport*, 7, 77–81 [in Ukrainian].
9. Kononenko, I.A. (2019). The essence, relationship, interconnection of the key categories of public administration. *Law and state administration*, 4, 299–305 [in Ukrainian].
10. Constitution of Ukraine. (1996, amended and supplemented). URL: <http://surl.li/uaokq> on May 15, 2024 [in Ukrainian].
11. Kurylko, M.F. (2020). Problems of the development of sports infrastructure in Ukraine. *Kharkiv National Automobile and Highway University*, 236–238. URL: <http://surl.li/uaojv> on May 15, 2024 [in Ukrainian].
12. Maltseva, T.M., Lyubiyeva, V.A., & Chala, O.I. (2017). The current state of material and technical support for the physical culture and sports sector in Ukraine and its prospects for change. *Health, sport, rehabilitation*, 3(2), 44–49 [in Ukrainian].
13. Mykhailovs'ka, O.V., Filiova, N.V., Ladon'ko, L.S., & Tkalenko, N.V. (2016). Analysis of theoretical approaches to the definition of the essence of the components of public administration and administration. *University scientific notes*, 2, 241–253 [in Ukrainian].
14. Naumko, Yu.S., & Samoylenko, T.H. (2019). The development of sports infrastructure as an effective tool for the implementation of social policy in the region. *Infrastructure of the market*, 37, 523–529 [in Ukrainian].
15. Basic concept of lectures on the discipline “Public administration”: a teaching aid. (2018). Kyiv: National Academy of Public Administration [in Ukrainian].
16. On approval of the criteria for assessing the permissibility of state aid to business entities for the implementation of activities related to sports infrastructure: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 13, 2024 No. 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> on May 2, 2024 [in Ukrainian].
17. On approval of the Strategy for the Development of Physical Culture and Sport for the period up to 2028: Resolution of the CMU of November 4, 2020 No. 1089. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> on May 1, 2024 [in Ukrainian].
18. On physical culture and sport: Law of Ukraine of December 24, 1993 No. 3808-XII (amended and supplemented). Legislation of Ukraine. URL: <http://surl.li/uaolv> on May 15, 2024 [in Ukrainian].
19. Public administration: terminological dictionary. (2018). Kyiv: National Academy of Public Administration. [in Ukrainian].
20. Public administration: terminal. (2018). Compiled by: V.S. Kuybida, M.M. Bilynska, O.M. Petrove and others. Kyiv: NASU [in Ukrainian].
21. Tkach, M.P. (2012). Problems of defining the concept of state administration. *Legal herald of the Ukrainian Academy of Banking Affairs*, 1(6), 59–63 [in Ukrainian].
22. Khozhilo, I.I. (2023). Program-target approach in the development of physical culture and sport in Ukraine during the period of martial law. *State building*, 1(33), 174–186 [in Ukrainian].
23. Shevchuk, O.R. (2019). Modernization of state regulation in the field of physical culture and sports. *Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine*, 1(10), 233–240 [in Ukrainian].
24. Accessibility of sport infrastructures: the Council Conclusions and ENGSO's White Paper. (2022). The European Sports NGO. URL: <http://surl.li/uaqpa> on May 16, 2024.
25. Bitbon System: Social Network of Economic Relations. (n.d.). Simcord. URL: <https://www.bitbon.space/en>
26. Conclusions of the Council and the representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on sustainable and accessible sports infrastructure (2022/C 494/01). (2022). Official Journal of the European Union. URL: <http://surl.li/uaqoj> on May 8, 2024.

27. Dunayev, I. (2017). Moving Regional economic policy modernization ahead: systems basis for organizational and deblocking mechanisms in present-day Ukraine. *Regional Science Inquiry, IX(1)*, 21–39. URL: <https://ideas.repec.org/a/hrs/journal/vixy2017i1p21-39.html>
28. Dunayev, I., Kuchma, M., Byelova, L., Jatkiewicz, P., Bilichenko, O., & Poberezhets, H. (2024). Wartime destruction: regional assessment of damage to Ukraine's infrastructure. *International Journal of Environmental Studies*. URL: <http://surl.li/uaqon>
29. Houlihan, B. (2022). Challenges to globalisation and the impact on the values underpinning international sport agreements. *International Journal of Sport Policy and Politics, 14(4)*, 607–620. DOI: <https://doi.org/10.1080/19406940.2022.2100807>
30. Keeling, D. (1972). *Management in Government*. London: Allen & Unwin. DOI: [10.4324/9780203701690](https://doi.org/10.4324/9780203701690)
31. Rafoss, K., & Troelsen, J. (2010). Sports facilities for all? *The financing, distribution and use of sports facilities in Scandinavian countries. Sport in Society, 13(4)*, 643–656. DOI: <https://doi.org/10.1080/17430431003616399>
32. Recommendation CM/Rec(2021)5 of the Committee of Ministers to member States on the Revised European Sports Charter. (Adopted by the Committee of Ministers on 13 October 2021 at the 1414th meeting of the Ministers' Deputies). URL: <http://surl.li/uaqot> on May 8, 2024.
33. Shilbury, D. (2000). Considering Future Sport Delivery Systems. *Sport Management Review, 3(2)*, 199–221. DOI: [https://doi.org/10.1016/S1441-3523\(00\)70086-6](https://doi.org/10.1016/S1441-3523(00)70086-6)
34. Thibaut, E., Van Poppel, M., & Scheerder, J. (2022). Just keep on swimming: the policy effectiveness of building swimming pools. *European Journal for Sport and Society, 19(1)*, 18–36. DOI: <https://doi.org/10.1080/16138171.2021.1878434>

The article was received by the editors 29.03.2024.

The article is recommended for printing 09.05.2024.